Ч. 141 (12.507). Львів, субота 28. червня 1930. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Ендецька боротьба з вітряками.

Львів, 27. червня 1930.

При цілковитій яловости теперішньої польської політики польська преса найшла собі на час канікули морського вужа в українській проблемі та тягне його на своїх сторінках з помітним трудом у безконечність. Польсько-українська „угода" — це передовсім для хієнопястівських, зокремаж для ендецьких, тепер опозиційних політиків і публіцистів, першорядна та незвичайно вдячна тема.

І хоч усі сплетні та поголоски „Русского Голосу" про мнимі переговори урядових польських кол з українцями (які обовязково, на думку польської преси, мусять належати до УНДО) були виссані з пальця і хоч усі ці поголоски категорично заперечено, то всеж легенда про угоду жие далі в мізках ендецьких політиків і публіцистів.

Вони використовують її в опозиційних цілях, роздмухують неправдиві поголоски про „угоду" до розмірів національної катастрофи для польського елементу „на кресах" і при тій нагоді мобілізують своїх політичних однодумців до якогось „хрестоносного походу" не так проти теперішнього уряду, але передовсім проти українців. Отже ця ендецька боротьба з неіснуючою, неімовірно наївно придуманою і примітивно сконструованою, як щодо форми так і щодо змісту, „угодою" не є тільки боротьбою з вітраками. Ні, вона крім чисто опозиційних цілей має за завдання оживити, зінтенсифікувати та загострити протиукраїнські настрої серед поляків. А крім того має вона ще одну, незвичайно важну ціль, спільну для всіх польських груп, а саме: при допомозі цілком фальшивих поголосок і відповідно спрепарованих алярмів здезорієнтувати українське громадянство, розложити його, ослабити морально, зокремаж посіяти зерна деструкції у найбільшій та найсильнішій політичній українській організації, тобто в УНДО.

Чому цю, несамовито глупо спрепаровану москвофілами, „угоду" з таким завзяттям і з такою хоробливою впертістю поборюють передовсім ендеки, що держать тепер під тим оглядом серед шовіністичної польської преси в своїх руках пальму першенства? Чому це роблять вони, що за часів польської державности були першими, які ввели в життя практику т. зв. „угод". Хтож інший як не один з ендецьких рабінів, а саме Ст. Ґрабський заключав відому угоду з жидами, конкретно з пок. Райхом, отже групою, якої органом є львівська „Хвиля". За чиїх часів, як не за хієнопястівських курсували між Віднем, Берліном (тодішними осідками галицької політичної еміграції) і Львовом такі агенти польського уряду як д-р Малейський, гр. Лось, що раз пропонували „угоду", то знов оферували розвязку університетської справи і т. д. і т. п. Хто як не тойже вшехпольський рабін Ст. Грабський формував польсько-українську т. зв. наукову комісію для утворення в Кракові сурогату високої школи для українців у формі ославленого „Studium Ruthenum"? Хто, як не тойже Грабський притягав до тієї комісії навіть політичних українських емігрантів, давних професорів львівського університету і хто, накінець, як не він вимагав від них за саму честь належати до тієї комісії понижаючої заяви льояльности? — Цеж загально-відомі, свого часу широко обговорювані на сторінках нашого органу справи. Чогож у такому випадку ендеки здіймають такий пекельний галас тепер з приводу неістнуючих спроб до переговорів чи з приводу урожної „угоди"?

Чому, вони, для яких українська проблема в Польщі не існує, — так вони твердять! — робили названі спроби її розвязки, як не на одному то на другому відтинку, коли були при владі? Очевидно тому, що цю проблему хочуть розвязувати тільки вони і тільки по свому, але нащо в такому випадку так багато галасу тепер, коли вся санація, а в тім і уряд навіть „угодової" міни не робить, а проводить у практиці супроти українців цілком послідовно ендецьку лінію. Деж льогіка і де гідність воюючої з вітраками ендецької братії? Під тим оглядом ендецьке криводушіє переходить не тільки межі їхньої хоробливої льогіки, але й націоналістично-канібальської моралі.

„Угода"! Яке це тепер дивоглядне і яке трагічне своїм змістом в історії українсько-польських взаємин поняття! Угоди заключали колись самі польські королі з українськими князями й гетьманами на те, щоби їх потім не признавали та ломили шляхецькі сойми, чи на власну руку поодинокі польські магнати. Таких „угод" було безліч. А був час, що перед великою війною і нинішний папа польського націоналізму Дмовський шукав власноручним письмом до нашого щоденника контакту з українцями теж для якоїсь... „угоди". Історія та життя навчили нас, що поляки йдуть на „угоди" тоді, коли над ними звисає марево політичного небуття, а ніколи тоді, коли вони можуть „розвязувати" всякі важні „національні" проблеми при допомозі їх негації у практиці або при допомозі „грушок на вербі" в теорії. До останньої категорії розвязок української проблеми належить і один суто бебістичний проект, опублікований недавно у новому журналі, органі т. зв. „заховавчей мисли паньствовей", що виходить у Варшаві п. н. „Наша Пшишлосьць" (ч. I. за квітень ц. р.). До речі кажучи, проти цього проекту теж виступили завзято ендеки, але про нього завтра.

VI. Конґрес меншостей.

В днях 3—6 вересня ц. р. у Женеві.

VI. Конґрес европейських меншостей збереться цього року знову в Женеві в часі від 3—6 вересня. М. ін. будуть на ньому вирішені основні постанови дотично положення і змагань поодиноких европейських меншостей. З тією метою буде переведена до часу скликання конґресу підготовча праця для опрацьовання рефератів про положення ріжних національностей у поодиноких державах. Таким чином конгрес дістане загальний перегляд положення всіх европейських меншостей, чого на попередніх Конґресах не було.

Окремою точкою денного порядку буде становище европейських меншостей, що числять понад 35 міліонів душ, до актуальної тепер справи союзу европейських держав, зокремаж до того, як той союз буде переведений і як вийдуть на тому союзі меншости. Досі меншости обстоюють думку, що якийнебудь тревалий союз европейських держав (себто т. зв. Злучені Держави Европи) буде так довго нереальною мрією, як довго не прийде до національного вирівнання, себто як довго меншости не здобудуть належних їм прав.

Дальшою точкою програми зїзду буде реферат, присвячений теперішньому рухові серед усіх майже меншостей, що змагає до орґанізації меншостевих сил у всіх державах з метою створити один спільний центр для всіх частин одного народу, розділеного поміж дві чи більше держав. Отже при цій точці буде розбиратися справа нових понаддержавних форм орґанізації европейських меншостей.

Зголошення до участи в Конгресі тих груп і осіб, які в попередніх зїздах не брали участи, а також тих, що згідно з постановами статуту були допущені тільки виїмково, треба надсилати найпізніше до 10. липня ц. р. на адресу Секретаріяту.

Приступили до праці — зачинають вивозити за море!

Урядова Польська Аґенція Телеґрафічна (ПАТ) подає вістку з Варшави з дня 25. ц. м.: „Еміґраційний Синдикат", котрий розпочав свою діяльність у перших днях місяця травня, відкрив уже цілий ряд відділів та аґентур на терені волинського, поліського і львівського воєвідства, а саме відділи в Луцьку, Рівнім, Ковлі, Бересті н. Б. і Львові та аґентури в Кремінці, Дубні, Костополі, Здолбунові, Горохові, Володимирі Волинськім, Корці, Пинську, Пружанах, Дорогичині та в Любомлі. Дня 23. ц. м. прибула до Варшави перша ґрупа еміґрантів, котру по раз перший переняв Еміґраційний Синдикат, а не — як досі — поодинокі корабельні лінії".

З повищої урядової депеші бачимо, що Еміґраційний Уряд зачав уже сповняти свої пляни і відкрив відділи Еміґр. Синдикату лише на українських землях.

Перший транспорт наших людей уже пішов. Мусимо здвоїти нашу увагу на працю гого нового вивозового Синдикату, що своїми відділами та аґентурами засіяв нашу територію. Синдикат бере високу провізію за кожного пасажира-еміґранта, доставленого корабельній лінії. Отже його урядовці та аґенти будуть для заробітку намовляти всіх і вся до виїзду за море, давати і кредити на дорогу. В цей спосіб будуть виконувати і пляни Наукового Інституту Еміґраційного, який цей Синдикат видумав для вивозу українців і білоруснів за море.

На національно-польській території, як бачимо з телеґрами ПАТ-а, не відкрив Синдикат ані одного відділу, ані одної аґентури. Справа ясна. Ціле наше свідоме громадянство мусить всіми силами протиділати цій акції Синдикату, спрямованій проти нас.

Знова зневаження могили.

(До відома українського громадянства і польської влади.)

В селі Маґдалівка, пов. Скалат, є на місцевім цвинтарі могила хорунжого військ У. Н. Р. Івана Тимотея Білецького з села Валки на Харківщині, який поляг у бою з більшовиками в 1920 р. На цій могилі стояв звичайний деревляний хрест з відповідним написом. Цього року громадяни Маґдалівки підсипали могилу, а щоби вона мала кращий вигляд та була тревалішою, її довкруги обцементували, а на могилі на місце старого деревляного хреста поставили новий залізний з написом, хто спочиває в тій могилі та з дописскою „Борцеві за волю". Дня 8. червня ц. р. мало відбутися посвячення новопоставленого хреста, одначе вже в суботу 7. червня постерунок державної поліції зі Сороцка і Колодіівки під проводом поліційного агента зі Скалата Мечислава Вненка могилу знищили, цементове обмурування розбили джаґанами, а хрест забрали на постерунок поліції до Колодіівки. Дня 8. червня зійшлося до Маґдалівки багато людей із сусідних сіл, бо мало відбутися посвячення хреста. Та з уваги на те, що могилу зрівняно з землею, а хрест опинився на поліції в Колодіівці, заповіджено панахиду в церкві. На той самий день прийшли до села три постерунки поліції, а саме зі Скалата, Сороцька та Колодіівки, змобілізовано також „Стшельца", озброєного в кріси, а зі Скалата прибуло кількох офіцерів. Поліція ходила від хати до хати та грозила людям, що хто важиться піти на панахиду, то того заарештують, а поліційний аґент Вненк зі Скалата говорив до о. Гумницького зі Сороцька та до Павла Стадника, що як хто вийде з церкви на панахиду на цвинтар, то

„Стшелец" та поліція вжиють зброї, і буде друга Качанівка (де перед кількома місяцями рівнож у скалатському повіті поліція стріляла до селян і чотирьох убила, а кільканацятьох ранила). Крім того старосство у Скалаті покарало Павла Стадника, Володимира Голояда і Мирослава Голояда арештом по 7 діб, згл. по 50 зол., за безправне поправлення могили. Отсей голий опис фактів подаємо до відома українського громадянства і польської влади.

Свято в честь М. Драгоманова в Женеві.

II. Академія памяти Драгоманова.

(Допис з Женеви.)

Український Клюб ухвалив, крім відслонення памятної таблиці, урядити того самого дня святочну академію і приняття для своїх гостей у чудових сальонах палати Атене, але увечорі. І треба сказати, що це не була зайва річ, а прислужилася національній справі не гірше, як ранішня офіціяльна церемонія. Мушу про неї бодай коротенько сказати, тимбільше, що виголошені там промови кидають дуже цікаве світло на особистість Драгоманова.

На академію памяти Драгоманова зібралося також більше пів сотки осіб, запрошених Українським Клюбом. Крім головних учасників і організаторів прийшли вже інші люди ніж уранці, бо академія була скорше святом родинним, де обєднувалися українці зі старими приятелями Драгоманова та сучасними прихильниками молодої України.

Свято відкрив гарною промовою п. Е. Бачинський, голова Клюбу, що подякував офіційним чинникам, женевському громадянству та взагалі присутнім за співучасть у святі Драгоманова. Далі промовець зазначив, що новітня українська політично-державна еміграція іде за Драгомановим і його льояльним відношенням до урядів та громадянства тих народів, котрі їй уділяють права азилю і що коли українці скрізь зустрічають прихильне до себе відношення, то це треба завдячити нашим старшим попередникам емігрантам, котрі своєю культурністю та розумінням національної гідности за кордоном зуміли добути поважання для українських збігців і української нації. Це виявилося дуже виразно саме у Швайцарії, де уряд перший нав'язав дипльоматичні звязки з Україною та й останній з усіх держав дозволяв на легальну діяльність української дипльоматичної місії в Берні. Зі свого боку Україна звернулася до ген. Віле, начального вожда швайцарської армії, по військових інструкторів для молодої української армії, а також вислала економічно-фінансову місію для навязання торговельних та індустріяльних звязків із швайцарською республикою. На чолі цієї місії стояв Павло Чижевський, член-основник Українського Клюбу в Женеві, ученик і прихильник Драгоманова. Накінець голова подякував ще всім тим, що надіслали привітання на свято, а також повідомив присутніх, що в осени Український Клюб переорганізується в Українсько-Швайцарське Товариство.

Потім голова передав провід д-рові Вебер-Бавлеру, як представникові старих друзів Драгоманова. Д-р Вебер-Бавлер натуралізований ще по батькові громадянин Франції, походження українського, бо його дід по боці матери був українець Семенко, перероблений на Семенова при царі Олександрі І, щоб уникнути образливої клички „хахол", яку йому причіпляли його співпрацівники москалі. Дальше забрав слово проф. О. Шульгин і в прекрасній промові щирою живою мовою оповів про вплив Драгоманова на його родину й інших споріднених з ним київських українців. Він проаналізував тогочасні політичні відносини на Україні і в Росії та висвітлив вичерпуюче, чому Драгоманів мусів у своїй діяльности залишитися на ґрунті федерації і чому, не зважаючи на те, Драгоманова треба визнати одним з найбільших провідників духового відродження України та що нема найменшої причини не визнавати його основоположником власне державної незалежности України. Варто булоб змістовну промову п. Шульгина бачити в цілости надрукованою, бо вона висвітлює багато нині ще мало зрозумілих питань, звязаних з діяльністю Старої Громади і спеціяльно Драгоманова за кордоном.

Але головною точкою академії була промова зі споминів п-ні де Гольштайн, 84-літньої ще жвавої й енергійної бабусі, особистої приятельки Драгоманова, котра надзвичайно теплими і вдячними словами оповідала про свої враження і звязки з Драгомановом, почавши від трохи не першого дня приїзду його за кордон. П-ні де Гольштайн, шведського походження, в 1880-тих роках була під впливом ідей Бакуніна і вперше зустрілася з Драгомановим у Клярані коло Льозанни, де відразу відчула симпатію до Драгоманова та його ідей і головно до його чистої душі. Це перше враження у неї залишилося на все життя, дальше ще більше зміцнюючись у Драгоманова. В дальшому згадувала вона ненависть і боротьбу відомого революціонера москаля Лаврова проти Драгоманова. Для Драгоманова соціялізм був „справою затяжною" (так українським висловом і висловилася п-ні Гольштайн). А тому його ненавиділи російські революціонери, хоч направду Драгоманов був більшим за них усіх вкупі революціонером! Це Драгоманов є правдивим основоположником партії російських лібералів, це він дав підвалини федеративним плянам не тільки москалям, але усім словянам. Драгоманов інакше не кликав Лаврова, як „учений скавец"! Приїхавши за кордон, Драгоманов не ухилявся від російських емігрантів-революціонерів, хоч він направду був буржуй і правдивий учений, що на цілу голову стояв вище всіх цих революціонерів. Він мав розум „їдкий, колючий, насмішкуватий", але одночасно при відсутности щонайменшої злоби й ненависти до противника. Драгоманов ніколи не обробляв своїх статтей і праць і на заввагу своїх прихильників відповідав: „Книжка — це проститутка, котра мусить фарбуватися, щоби сподобатися!" Драгоманов як у родині, так і серед громадянства був завше зразком людини щирої і отвертої. Його льоґіка, ерудиція і память були просто феноменальні і він буквально міг противника забити непереможними аргументами. Тому його або ненавиділи або просто боготворили, обожали! Він умів впрост читати в душі своїх знайомих і коло нього ніколи не могло бути нечесної, лихої людини, не кажучи про шпигуна. Часто як царат, так і революціонери намагалися це зробити.

П-ні Гольштайн оповіла кілька цікавих випадків з цього приводу. Відомі революціонери-терористи, з походження українці, як Желябов, Кравчинський, Волховський і ін., були його приятелями і ставилися до нього з найбільшою повагою як до авторитету, хоч іноді ховалися з цим знайомством від своїх товаришів москалів, котрі здебільшого ненавиділи Драгоманова. Одначе п-ні де Гельштайн каже, що Драгоманов ніколи не був самостійником і це нераз їй та й іншим висловлював. Він був за автономію України в рямках Російської Федерації, одначе після еволюції, яку за останній час зробило українське громадянство, п-ні Гольштайн не знає, як віднісся б Драгоманов тепер до тої справи: це їй тяжко судити. У всякім разі у Драгоманова великі заслуги для російського лібералізму і його можна рахувати — на думку п. Гольштайн — загально російським діячем.

Промова, себто спомини п-ні де Гольштайн, була вислухана із захопленням усіма присутніми, бо окрім цікавих фактичних даних її опо-

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Правопис і літературна мова.

XVII. Висновки.

Не вродив мак, пробудем і так.

Нехай вибачать розчаровані, що не найдуть тут правописних порад. Ствердити, що дім „Просвіти", в якому пишу ці рядки, має старі фундаменти, діри і домагається основного відновлення — одна справа; взяти таке відновлення на себе — друга.

Офіціяльний „Український правопис" має кілька боляків і чиряків. На нашу думку він жив би найдовше, якби піддався операції. Ми вирізуємо з нього, щоби жив — недужі частини: **апострофи і чужомовні слова.**

Це два головні пункти, щодо яких ріжниться нинішній літературний правопис у Галичині від харківського. Чужі слова транскрибуємо у нас інакше попросту тому, що маємо перед очима їхній оригінальний вигляд у латинці, а не, як радянські робітники пера (головно денникарі), що бачать їх здебільша в російськім вигляді: в російській пресі і книжках.

Довгу **низку химерних і дивоглядних форм** наведених уже в окремих розділах, **правила про писання розділки й інші дрібниці** залишаємо кожному по вподобі. Ці форми, підтягнені під неясні та хиткі правописні правила, можуть найкраще перетертись у процесі вироблювання літературної мови. Навіть деякі правила, яким усі поволі пробуємо підчинятись, потрібують такого процесу „очищення". Напр. **2-ий ступінь** прикметників найкраще було би зясувати правилом: вищий ступінь творимо в той спосіб, що до пня додаємо наросток **— (і)ший, — (і)ша, — (і)ше,** отже старший, ясніший, низ-ший, вис-ший, дуж-ший... Тоді легко можнаб навчити писати дітей і всіх неграмотних. Нюанси харківського „Правопису": вищий, нижчий, миліший... — пхають загал машинально до одної загальної форми „**-щий**" (ясніщий, нищий, миліщий), без огляду на її стійкість.

Школа, яка не повинна відбігати від загального літературного правопису, буде приневолена у нас піти по лінії якнайменшого опору, коли несхоче жмушатись над дітворою зайвою схолястикою.

Нерозумно було би кидати анатему на останні офіціяльні правила; хто може, нехай пробує засвоїти собі їх якнайбільше. Вже само зусилля, щоби поєднати ріжні суперечности, розяснює неодин сумнів.

Наш правопис має нині надто багато складних питань, щоби їх можна було звести до кільканацятьох чи навіть кількадесятьох загальнодоступних правил. Правопис звязаний нероздільно з проблемами літературної мови, а ці проблеми у великій мірі в нас нетикані.

Більшість непорозумінь у домаганнях супроти правопису починається з того простого факту, що кожний шукає в ньому чогось іншого. Нема наукових правил для всіх, як нема літератури для всіх. Шкільна граматика не рівна академічній, а академічна не рівна дослідчим мовним студіям ученого лінґвіста.

Зміна правопису слів звязана з питанням про їхнє походження; фільольоґ, що схоче обмежитись до чисто формальних дослідів над морфольоґією, може надибати непереможні труднощі без попередніх дослідів у ділянці семантики (розвитку значінь) і т. д. Навіть т. зв. чисто-формальні правила транскрипції зачіпають за одно з найбільше складних питань лінґвістики, що зливається з проблемами естетики: про духа мови, про ті її прикмети, що рішають про її „красу". „Ідея мови — каже творець сучасної естетики Бенедетто Кроче — по своїй суті поетична ідея, правда в мові — це правда мистецька, освідомлена краса".

Проблема правопису — це питання правильної вимови, а питання правильної вимови — процес живої боротьби ріжних говірок. Хто стежив за останніх 10 літ за розвитком нашої літературної мови, міг ствердити, що робітники пера в ріжних закутинах наших широких земель, незалежно від себе й інстиктово приймали ті самі поодинокі нові вислови, запозичені з якоїсь говірки чи чужої мови, новостворені терміни, звороти, а навіть такий самий правопис, ідучи за чутливим інстинктом, який відгадує напрямок еволюції нашої літературної мови.

Коли кажемо, що віримо в розвиток нашої літературної мови, то цим хочемо кинути не одно з тих крикливих „вірую", які звуком заступають думку і приголомшують тих, що воліють вірити, замість думати, а хочемо сказати, що її розвиток може бути запевнений індивідуальними та збірними зусиллями талановитих фільольоґів і письменників.

Окрема літературна мова значить: новий світ ідей і образів, які родить нарід, тому, що його члени інакше говорять, інакше сприймають усі враження, інакше їх перетворюють у собі і передають інакше, ніж інший нарід.

Якщо українська мова мала би бути тільки прикладом на інші звуки тих самих понять і вражінь, що є висловлені польською та російською мовою, тоді доцільніше було би вчитись замість української — французької або англійської мови.

Мова нашого народу має невичерпані ще скарби, що рішають про її своєрідний дух: увесь світ метафор і параболь, здебільша неперекладних на такі самі символи чужої мови. Поєднати цього духа з потребами нашого сучасного інтеліґента, що хоче стояти на рівні в духовім розвитку із членом якогонебудь великого народу із старою традицією — ось головне завдання літературної мови. Наша література, виплекана досі на ґрунті селянського побуту, хоче нині доповнити себе двома новими, часто протилежними світами: літературою для пролетаріяту і літературою для інтеліґенції. Не диво, що при таких намаганнях вона робить неодно зусилля в порожнечі.

Харківська спроба реформи є одним із таких зусиль: дати правила одним махом для всіх, себто для нікого.

Та чи не байдуже — спитає хто, — яким правописом і якою мовою писатимуть ті, що не мають нічого сказати? Може не байдуже. Навіть буденна мова для чисто практичного порозуміння стає творчістю для тих, що відчувають потребу проявити себе в ній звичайною розмовою чи статтею.

Вуличний співак, який співає лише для прожитку, може бути без голосу, але коли затягає фальшиво, ми затикаємо вуха, кидаючи йому милостиню з милосердя чи пересердя. Таким співаком став харківський „Український правопис", що хотів заспокоїти чисто буденні потреби, а одночасно зірвав у свій великий голос.

Ми трохи слухаємо його, а трохи затикаємо вуха.

відання було навіяне такою любовю і пієтизмом до покійного, що мимоволі захоплювало. Далі д-р Вебер-Бавлер оповідав свої дитячі спомини про Драгоманова і про той глибокий вплив на молодь, що його мав Драгоманов. Що найбільше вражало молодого лицеїста Вебера — то ця глибока відраза Драгоманова до порожних дискусій, до котрих так були охочі тодішні думаючі кола суспільности, особливо еміґранти, а також той надзвичайний порядок і чистота, що їх мав Драгоманов у себе в робочім кабінеті.

Академія закінчилася в год. пів до одинацятої, а потім відбулося приняття, як писали ґазети, зі смачними тісточками та шклянкою чаю. Присутні обмінювалися ще споминами про Драгоманова і думками про майбутнє України. Студентський хор українців проспівав пісню „Гей не дивуйте...“ на слова, перероблені Драгомановим, а пізніше й інші пісні. Клюб придбав собі кількох, надіємося, щирих приятелів на майбутнє. На салі підчас академії був уквітчаний відомий портрет Драгоманова живими квітами, українським і женевським прапорами і рямкою з гуцульського пояска. Сині і жовті цвіти потім п-ні Іда Бачинська роздарувала всім присутнім на памятку. Свято закрилося в год. 12. вночі. Ґазети вмістили і про це приняття симпатичні для української кольонії замітки. Всі гості вписалися на памятковій листі для архіву Клюбу.

Женева, 16. червня 1930. **Чаб—ий.**

В безконечній черзі...

ПЕРЕДОСТАННІЙ ДЕНЬ ПРОЦЕСУ У. В. О.

Промова оборонця д-ра Шевчука Семена.

„Панове судді присяглі! На одному політичному процесі я чув промову вашого польського золотоустого оборонця д-ра Грека, який сказав між іншим: „Відколи істнує людство, відтоді панує звичай, засуджувати людину і карати тільки за вину, яка доказана!“

Цей звичай шановано у гаях і під липою на судах напів диких народів, а римляни говорили: „Подай мені факти, а я дам тобі право; нікого не віддамо до вязниці, кому не доказана провина“.

Тут судиться В. Попадюка, якому жадної провини ніхто не доказав, якого цілий акт обвинувачення опертий на гіпотезах, а розправа і свідки доказали, що Попадюк ніякої участи в роботі УВО не брав. Поліція арештувавши 17 осіб, конечно потребувала рятувати свою славу, виявити „спренжистосьць“, поліція хотіла показати суспільности, що їй вдалось зловити команданта саботажової акції „Гуртака“ і представила справу так, що „Гуртак“, це Попадюк, хоч Попадюк є невинна жертва поліційних химер. Прокуратор називає Попадюка „шефом саботажової акції“, опираючись на зізнаннях Наорлевича. Алеж Наорлевич заявив, що поліція катувала його, прикладала револьвер до чола і приневолила сказати, що „Гуртак“ це псевдонім Попадюка.

Оборонець д-р Шевчук твердить, що поліційні свідки не могли говорити повної правди, що поліціянти мусіли або втратити посаду, або зізнавати, що членів УВО у вязниці не били. На думку д-ра Шевчука і судді присяглі переконані на дні душі, що поліція збила обвинувачених „на квасне яблуко“.

Далі оборонець цитуючи твори анґлійських та польських правників, доказує, що в зізнання поліційних свідків вірити не можна, хоч поліція присягне, бо поліція у зізнаннях у суді дбає не про обективну правду, а про „інтерес своєї корпорації“.

На думку д-ра Шевчука **„польську поліцію треба реформувати, лічити, а доки вона хора, то їй вірити не можна“.**

Сам же Попадюк до ніякої вини не признався, навіть не признався до приналежности до УВО, хоч поліція била його найбільше і найдовше держала у вязниці і „тому, не маючи ніякого обективного доказу вини, я прошу звільнити мого клієнта зовсім!“.

Як відомо з розправи, справа Попадюка є найбільше складна і невиразна, а присуд на нього може хитатись між двома крайностями: Колиб судді присяглі стали на становищі, що „Гуртак“, це псевдонім Попадюка, то Попадюка міг би стрінути присуд на кару смерти; колиж судді стануть по боці зізнань свідків і обвинуваченого, а не поліції, то тим самим стануть на становищі, що Попадюк підчас замаху у Львові був у Коломиї, що він не „Гуртак“ і цей обвинувачений мусів би бути зовсім звільнений.

Відчуваючи можливість судової помилки, і траґічне положення Попадюка, д-р Шевчук зворушений до глибини душі, кличе: „Панове судді! Хай не станеться помилка! Засудження невинної людини найшлоб відгомін в серцях міліонів, які сказалиб з болем: „Засуджено невинного!“. Одноголосно звільніть Попадюка і віддайте Володка цій старенькій матері, що ось там на лаві між публикою зі сльозами в очах жде одинокої підпори своєї старости, свого сина!“.

Промова д-ра Ганкевича.

Панове судді! Позвольте, що і я почну промову словами великого польського адвоката д-ра Грека: „Тут в суді має панувати спокій, рівновага, скуплення духа й обективність, а не „рація стану“ (на яку покликувався д-р Перацький). Австрійський кодекс карний і § 58. це памятники влади Габсбурґів, Гогенцолернів, Романових, це памятники вашої ганьби і неволі, панове судді. У конституційній республиці ви не можете судити тільки після цього памятника вашої ганьби, після § 58. Ви збурили православний собор у Варшаві, як памятник неволі і поділу Польщі, тож чому ви не спалили цього австрійського карного кодексу разом із 58 §.

Ви уявляєте собі членів УВО як страшних злочинців, які замісць „добрий день“ чи „добрий вечір“, кожному полякові говорять в душі „хай згине лях проклятий!“ і кожний чин члена УВО вам здається злочином проти § 58.

Оборонець опираючись на австрійський карний кодекс, доказує, що обвинувачених не можна судити по лінії провини державної зради, але по лінії 65. §. У Польщі 58. § це якийсь „кронос“, який пожер всі інші параграфи, як своїх дітей. За Австрії навіть коли якого обвинуваченого судили за § 58, то судді присяглі виносили одноголосний вердикт „не винен“ і був такий випадок, що коли суджено одного поляка, тоді лава присяглих, яка в більшости складалась з українців, відповіла одноголосно „не винен“ і по розправі судді запросили ще обвинуваченого на вечеру, про що д-р Ганкевич, як українець, згадує з гордістю. Після цього оборонець нагадує цілий ряд політичних процесів з австрійських часів, подібних до процесу УВО, які суджено § 68, а не 58 про державну зраду. Державна зрада є лиш там, де акція обвинувачених булаб обеднана якимсь революційним урядом, а таких смаркачів, як обвинувачені хіба не можете вважати кандидатами на міністрів, бо Крушельницький надається до плавання по ріці з дівчатами на човні, Огородник на міністра музики, Качмарський, який дістав від комісаря 4 рази в лице, може бути міністром поліції, Кульчицький, який все втікав з години математики зі школи, може стати міністром освіти, про Терещука навіть прокуратор говорив, що він „добре й говорити не вміє“.

І ці хлопці малиб виконати революційний переворот?

Колись, за часів неволі, польський нарід піднімав протест: „Геть із карою смерти!“, а ви хочете судити тепер членів УВО на кару смерти? Бо за 58 § нема іншої кари тільки кара смерти! Чи те, що було для вас, поляки, зле, то для нас „німецьких трабантів“ кара смерти є добра? Ви підозріваєте, що члени УВО хотіли відорвати Галичину, але говорімо так на розум, просто, якби ми сиділи при пиві в реставрації: До якої держави УВО малаб прилучити Галичину? Хіба до носа Качмарському, бо до радянської Росії прилучувати Галичини нема потреби. Ви твердите, що УВО хоче звернути увагу Европи на положення українського народу? Европа цікавиться нами і вами так, як пес питою ногою, а Европа цікавиться УВО так, як цікавилась вашими прекрасними уланами, які після наполеонських воєн здохали від малярії навіть десь аж на Сан-Домінґо. Европа інтересується хіба нашою нафтою, тому судіть УВО як нашу внутрішню, болючу для обох народів справу, яка рішатиме про дальші відносини обидвох народів“.

Далі оборонець доказує, що зізнання обвинувачених були вимушені поліцією і **д-р Ганкевич заявляє готовість присягнути, що обвинувачених поліція била** та протестує проти того, що поліція вільної польської республики вживає методів царської охрани. Коли навіть Терещук носив бомбу, коли навіть Біда носив валізу з екразитом, **то ви судді мусите звільнити обвинувачених і сказати їм: „Ідіть до дому!“, бо ви не можете судити людей на підставі зізнань вязнів битих і катованих!** „Людина є зрадником або мучеником, залежно від того, з якого становища на неї дивитися“ говорив поет Пітіґрілі.

І коли прокуратор дивується, чому члени УВО так засипали один другого, то я прочитаю фраґмент книжки „Процес краковскі“ з 1880 р., з якого довідуємося, що поляк, вязень, член ППС Барчинський, тортурований комісарем, поляком Костшевським, зломаний і хорий, зізнавав усе, чого поліція вимагала і виявляв тайни своїх товаришів членів ППС.

Далі оборонець читає уривок „Пшедвьосня“ Жеромського, в якому автор описує, як польська поліція за часів Кайдана катувала українських вязнів і вимушувала зізнання биттям й електризуванням обвинувачених.

„Ці молоді члени УВО це вихованки вашої польської літератури, вони кормили свої душі творами Міцкевича і Словацького, тому не дивуйтесь, що Качмарський заявив: „Обовязком кожного українця належати до УВО і визволяти український нарід!“

Оборонець доказує, що поліція прибільшує ролю кожного обвинуваченого: Наприклад такого Біду, який бігав купувати валізку за 8 золотих для несення бомб, поліція висуває „на чоло УВО“, але на думку оборонця, Біду можна висунути разом з його валізкою не на чоло, а на якесь інше місце, якого оборонець „з уродженої скромности, не може назвати по імені“.

Д-р Ганкевич рішуче твердить, що бомби на Сх. Торгах підложив не обв. Біда, але Плятон **Полотнюк,** який приїхав з Праги, з рухом льорда пішов на Сх. Торги, лишив бомби і виїхав зі Львова, щоби не попасти в руки „вилавячи перел“, цебто поліції. Навіть свід. Ротівна, яка приняла валізку з бомбами, при конфронтації не пізнала Біди, як того, що начеб то приніс валізу. Обв. Біда перед вибухом бомб мав нараду із Полотнюком та **згодився, на випадок увязнення, брати хвилево вину на себе, щоби тим чином крити Полотнюка і дати йому можливість втекти до Данціґу.**

Щож до замаху на комісаря Федунішина, це витвір фантазії самого Федунішина, який переконаний, що УВО нічим не цікавиться, тільки ним. Оборонець говорить:

„Мені жаль раненої бомбою студентки Штрайтівної, бо чи вона винна, що потреби й домагання українського народу не заспокоєні і УВО мусить боротись? Але в боротьбі часто брат не щадив брата чи сестри і при замахах гинули сотні людей, тому рани Штрайтівної не сміють бути рішаючим фактом у процесі, який має глибокі суспільні причини.

„Нефортунни подпаляч“ Терещук, носив валізку з бомбами, навіть не знаючи, що у валізі є бомби. Терещука можна судити тільки за § 65, і колиб ви, панове судді, засудили цього мовчаливого, тихого хлопця на кару смерти, ви не моглиб спати спокійно.

Кирилюк зробив одну дурницю, що вступив до УВО, а другу, ще більшу, що вженився і через те попав у трудне матеріяльне положення і став життєвим калікою. Короткий час по шлюбі Кирилюк замісць на шлюбну подорож до Монте Карльо, чи Риму, попав до вязниці і це так зломило чоловіка, який любив жінку, що він наговорив поліції такі фантастичні річи, які може наговорити хіба чоловік припіканий електрикою і битий, або чоловік пару днів по шлюбі. Для Кирилюка навіть § 65 за багато. А обв. Лемішка, якому прокуратор закидає, що „він був готов відограти ролю в УВО, але не відограв“, то це те саме, якби судити архикнязя Оттона Габсбурґа за те, що він давно готов бути австрійсько-мадярським королем, але ще не є і не буде“.

На думку д-ра Ганкевича, д-р Перацький мав „нещасливий день“, прочитав у суді промову, якої сам не написав, тому, д-р Ганкевич не вважає відповідним відповідати ні боронитись проти його наступів на УВО. Одночасно д-р Ганкевич протестує проти накликувань „Слова Польского“ до нападу на українських оборонців і читає статтю польського адвоката

Семяновського, в якій він доказує, що положення українського народу є важке, що адміністрація надуживає своєї влади і пригнічує український нарід.

„Ми, українці, у вільній польській республиці не маємо права навіть по українськи адресувати листа, по українськи переписуватись з владою, а ви не можете зрозуміти, чому повстала УВО? Ви любите Варшаву, **ми, всі українці любимо Київ і Львів та не криємось із тим, що прагнемо обєднаної, вільної Української Держави**, але в такім разі судіть мене також судіть Шухевича, Шевчука, **судіть 40 міліонову українську націю, яка жде на присуд УВО і сьогодні прислухується процесові!**".

Завтра, біля години 3. западе присуд.

„Польща, Русь і Литва — то одна молитва...“

(Допис з Чортківщини.)

В Полівцях, чортківського повіту, уряджувала організація „Стшельца" дня 4. травня ц. р. „параду". Зїхалися „дзялачє" під проводом п. Ґомулкевича, повітового організатора „Стшельца" й урядовця при тут. старостві, добре відомого українському населенню Чортківщини з шовіністичних подвигів. Щоби надати „параді" більшого ефекту, змушено всю шкільну дітвору з Половець і Паушівки взяти в ній участь. З орхестрою на чолі рушив похід „Стшельца з костела й опинився на громадській площі. З українських громадян — крім двох знаних ренеґатів — ніхто в „параді" не взяв участи. Підчас „паради" відспівано патріотичні пісні й виголошено промови. Одну таку промову втяв і Ґомулкевич і, як кожне „ґадане" на „кресах", так і це, закінчив вище наведеною, любою фразою.

Недалеко від площі „попісуф" находиться „Народній Дім". Того самого дня мали відбутися річні загальні збори двох кооператив: споживчої і кредитової, тому кількох членів прибуло скорше, щоби на ту ціль упорядкувати салю. Ані на гадку їм не прийшло, що хоча у своїй хаті, то повинні в часі, коли пани так близько роблять „параду", заховуватися як „миш в норі та риба у воді". А то — як звичайно молоде — не видержить, кортить і собі пісоньку заспівати, — врештою хіба в тім що злого? І линє з початку тихо, відтак сильніше „Червона калина"...

Начеб ґранату хто кинув! Як на ворога в окопах, відважна старшина „Стшельца" на команду п. Ґ. з білою і пальною зброєю в руках заячими скоками біжить штурмом на читальню. Присутні члени, не прочуваючи лиха, щойно дотягнули до слів: „а ми нашу славну Україну...", аж отвираються з лоскотом двері і з криком впадають на салю розбішені „стшельци".

Напедені в першій хвилині були під враінням, що певно вже „смерть козі..." На щастя, в сусідній кімнаті було зібране жіноцтво, яке раз у місяць сходиться, будучи членами читальні й „Апостольства Молитви". Почувши наглий напад узброєних „стшельців" і їх дикі крики, заворушилось жіноцтво, настала паніка, почувся плач... Це поділало вілемно на відвагу напасників. Тільки п. Ґомулкевич не скінчив своєї ролі, але накинувся, вимахуючи револьвером, неценгурними епітетами на членів читальні, подаючи їм раду, що „як хочете України — йдіть за Збруч"...

Напедені зміркували, що шкода слів на оборону, тому мовчали; не уважаючи навіть за відповідне спитати Ґомулкевича, як він заховавсяб, будучи в їх положенні. (Певно показав би напасникам двері — по засаді: „Вольносьць Томку в своїм домку!..").

Репрезентуючи своєю особою „владзу", дав п. Ґомулкевич приказ командантові постерунку арештувати двох „найнебезпечніших співаків" і відпровадити їх на постерунок до Джурина, де після списання з ними протоколу їх випущено. Опісля тягано ще всіх членів-„співаків" на переслухання до староства, в результаті чого шістьох зпоміж них, а саме: Максима Дмитровського, Михайла Дмитровського, Василя Різника, Гриня Нагумика, Стефана Мицка і Золодимира Басія покарано карою 7-дневного арешту кожного.

Всі покарані внесли спротив і щойно судова розправа викаже, чи члени читальні „Просвіти" мають право у своїй домівці співати, чи може, співаючи підчас „паради", допустили ся якогось проступку.

Покутський Музей.

Заходами громади м. Станиславова повстав Покутський Музей, якого метою зілюструвати природу, людину та життя в минулому й теперішньому на терені станиславівського воєвідства. Перші конститууючі збори відбулися 25. червня.

Траґічна прогулька Пенклюбів

У середу приїхала з Кракова до Закопаного прогулька представників і членів Пенклюбів, ок. 70 людей з письм. Ґелсвезі та Жіль Роменом. Підчас повороту з Морського Ока до Закопаного авто, кермоване кустошем Татшанського Музею проф. Доманевським, скотилося з дороги у яругу (кажуть, що проф. Доманевський був пяний) та перевернулося горі дном. Тяжко ранений був польський поет Юл. Ейсмонд із Варшави, якого в непритомному стані відвезли до шпиталю в Закопанім. Він має стрясений мозок і зломаний хребет. Крім того ранені поет і редактор „Курєра Варшавського" Жигм. Клещинський, поет Ант. Ґалушка і його жінка і керманич Доманевський. Всіх ранених перевезли до шпиталю; Ейсмонда пр. д-р Новотни зоперував. Є мало надії вдержати його при житті. На місце пригоди приїхала суд.-лікарська комісія та поліція із Закопаного й веде слідство. В Закопанім обурені, що провід у прогульці віддали проф. Доманевському, який вже кілька разів кермував автом по-пяному та спричинював нещасливі випадки. Два тижні тому на тім самім місці приключилася тяжка авт. катастрофа священиків, що приїхали були на евхаристичний конґрес до Познаня. Той випадок затаїли і він не дістався до заг. відома. Тепер він виявився в звязку з катастроф. пригодою Пенклюбу.

Демонстрації перед польськими консулятами.

У Байтені комуністи демонстрували перед польським консулятом. Кількох демонстрантів поліція арештувала. Проводив демонстрацією комуністичний радний м. Байтену Ґжимала. Польське посольство в Будапешті комуністи обкидали камінням. Поліція арештувала кількох демонстрантів.

Самогубство лікаря.

У Львові застрілився 58-літній лікар-рентґенольоґ д-р Йос. Якса-Дембіцький (Пілсудського 18.). Покійний від якогось часу не жив із жінкою і з того приводу приходило до непорозумінь. У листі написав д-р Дембіцький, що відбирає собі життя з причини фінансових клопотів.

Як відбувся лет в Европи до Америки.

Анґлійські часописи приносять широкі описи лету літака „Савтерн Кровс" („Хрест Півдня"). Летун Кінґсфорд Сміт і три його товариші мусіли осісти в Гарбур Ґрейс у Новій Фунляндії, бо бензина вже майже зовсім була зужилася, тому що літак мусів боротися із сильним зах. вітром і густою мрякою. Летуни довше не могли устійнити місця, бо бусоля зіпсувалася. Тут помогло їм радіо. Летуни устійнили так ґеоґр. довжину і ширину шляху. Так то „Хрест Півдня" є другим літаком, що перелетів з Европи до Америки. Перший перелетів у 1928 р. анґл. майор Фіцморіс та німецький кап. Кель і бар. Гінефельд. Вони відлетіли були з Дебліна, а осіли на острівці біля Лябрадору. З Кінґсфорд Смітом прилетіли: Аверт ван Дайк пільот голяндських лет. шляхів, Савл із Дебліна, капітан анґл. кор. летинської ескадри та Стенедж радіооператор. У 1928 р. Кінґсфорд Сміт перелетів Вел. Океан із Сан Франціско до Сіднею, а 1929 р. із Амстердаму до Австралії тим-самим літаком. Кінґсфорд Сміт ствердив, що лет понад Атлянтик зі сходу на захід дуже трудний. Він каже, що треба сумніватися, чи колись повстане такий лет. шлях.

Саранча в ок. Відня.

В ок. Вінернайштаду зявилося дуже богато саранчі, що впала на зал. шлях Потедорф—Вінернайштад. Рій саранчі 100 м. довгий, 5. м. широкий і 15 цм. високий. Поїзд не міг рушити з місця і мусів завернути. Саранча заподіяла вже великі шкоди на полях. Це не мандрівна, лише місцева саранча. Вислали вогневі сторожі з ок. місцевостей і відділи танків, щоби нищили саранчу. Ґазів годі вжити, бо околиця має густе населення. Гадають, що саранча прилетіла з Югославії або Мадярщини. Вчасне і сухе літо помагає поширюватися саранчі.

Українська мова в м. раді.

Дня 26. червня на засіданні ради м. Львова през. Бжозовський повідомив, що до президії вплинуло внесення рад. сен. Децикевича в справі допущення української мови до нарад м. ради. Для умотивування внесення президент віддав перед ден. порядком іще раз голос сен. Децикевичеві.

Внескодавець сен. Децикевич твердить, що львівське самоврядування не відповідає на подання та просьби в українській мові, покликуючися на те, що справи мусять бути полагоджувані в уряд. польській мові. І статут м. Львова не допускає української мови в нарадах м. ради. Так Львів у Сх. Галичині є виїмкою, бо Тернопіль і Станиславів згодилися, аби там. самоврядування полагоджували справи в польській і українській мові. Сен. Децикевич просить змінити статут і допустити українську мову як урядову в нарадах м. ради та маґістрату. Внесення сен. Децикевича відіслали згідно з 27. уст. статуту м. Львова до V. секції для реґулямінового трактування.

Що збирає Музей

Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові.

(Пригадка на часі.)

Досить часто доводиться чути від музейних гостей, що вони нераз принесли би що до Музею, але не знають, що в нашім Музею збирається. Йдучи їм назустріч, подаю до відома всіх наших бувших, теперішніх і будучих відвідувачів, прихильників та жертводавців, постійний обсяг дослідчо-наукових інтересів Музею НТШ. Користаю головно з нагоди замкнення шкільного року, коли тисячі охочої молоді дістануть можливість побувати на селі й добути неодну річ для Музею, головно з обсягу етноґрафії й археольоґії, чого в місті годі дістати. Вибирається на літній відпочинок також багато старших громадян і вони таксамо знайдуть у своїм новім окруженні досить ріжних предметів музейної вартости, на які може й не звернулиб уваги. Тому й подаю їм усім коротко спис річей, які Музей НТШ збирає.

I. Етноґрафія: части одягу, взуття, накриття голови, прикраси, старі скрині, гончарські та деревляні вироби, предмети щоденного вжитку на господарстві та в хаті, діточі забавки, обрядові предмети весільні, святочні і т. п., ріжні тканими, килими, вишивки, витинанки, писанки.

II. Археольоґія: кремінне та камінне знаряддя, бронзові, срібні та залізні предмети щоденного вжитку та прикраси, глиняні горщики цілі й поодинокі черепки, глиняні фіґурки, монети римські, грецькі, византійські, арабські.

III. Історично-побутова старовина з життя-буття інтеліґенції в місті та на селі.

IV. Фотоґрафії старі й нові громадських та наукових діячів, священиків, учителів, артистів, мистців та знимки зі сцен побутових, народніх типів, архітектури, краєвидів, обходів, свят, зїздів, матуральні табля.

V. Образи, малюнки, рисунки, дереворити, штихи, репродукції та видівки ріжного змісту, головно портретові й топоґрафічні; з цього відділу береться ілюстраційний матеріял для наших наукових та ілюстрованих видавництв, якого найбільше пошукує тепер у Музею редакція енцикльопедії „Книга Знання".

VI. Воєнні памятки 1914—1920 рр. та з часів еміґрації: части одностроїв, медалі, відзнаки, ріжні ужиткові предмети, памятки воєнного мистецтва (малюнки, рисунки, різьби, фотоґрафії), ситуаційні шкіци, канцелярійні книги, печатки оригінальні й відтиски, акти, оповістки програмки, особисті документи.

VII. Нумізматика: всякі середньовічні та новіші монети й банкноти, воєнні бони, почтові марки то-що.

По наших селах їздить багато збирачів з чужих музеїв Варшави, Люблина, Тарнова і Кракова, не згадуючи вже про американських аґентів, і так наша рідна старовина, памятки й докази все високого рівня культури наших предків, розпорошуються по широкій чужині та стають там джерелом нових мистецьких, виробничих і декоративних напрямків, а то й бувають просто засвоювані як власний культурний доробок. Проти таких чужих музейних збирачів, шкідників української культури, повинна з усією рішучістю виступати вся наша сільська інтеліґенція і збирати всі памятки старої та предмети сучасної власної культури виключно лиш для рідних компетентних інституцій.

Музей Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові кінчить саме біжучого року 30 літ свого істнування, справивши свої перші дві ґабльоти ще 1900 р. Завдяки заінтересуванню широких кругів суспільности сповняє він як слід свою культурно-наукову та репрезентаційну місію. З огляду на значне число зібраних експонатів, що дійшли вже до 20.400 інвентарних чисел, приступила Управа Музею до систематич-

ного порядкування та доповнювання поодиноких відділів і при цій нагоді просить дальшої, ще інтенсивнішої співпраці своїх дотеперішніх прихильників та приєднування численних нових. Усі дрібні видатки й почтову пересилку Управа радо звертає, при чому просить подавати докладні метрики предметів, бо без того не одна цінна з наукового чи історичного боку річ тратить багато, або й зовсім стає безвартісною.

З огляду на досить численну вакаційну фреквенцію звичайних гостей і наукових дослідників урядування в Музею в часі цих ферій не припиняється. Години відвідин щодня від 8—13. год., в неділі і свята від 10—12 год. Пригадується приміщення збірок: культурно-історичний відділ на I. поверсі, природничий на II. поверсі

Д-р Яр. Пастернак.

Права опозиція у „Веч. Москві“.

(АТЕ). Центральний Комітет Компартії в комунікаті сповіщає про викриття правої опозиції в редакції „Вечерн-ої Москви“. Члени редакції використовували часопис для особистих цілей, найважніші справи большовицької політики засовували в опозиційному світлі. Начальному редакторові „Веч. Москви“ Ворошіліну і кільком редакторам заборонили два роки працювати в журналістиці.

Кошти окупації Надренії.

Згідно з обрахунками, поданими в німецькій пресі, кошти окупації Надренії від дня перемиря до 30. червня ц. р. виносять ок. 6 міліярдів і 6 міліонів марок.

З життя наших установ.

Надзвичайні Загальні Збори Українського Технічного Т-ва у Львові.

Дня 24. травня ц. р. відбулися другі з черги надзвичайні Загальні Збори Українського Технічного Т-ва у Львові, що були присвячені двом справам: засуванню ідейної плятформи і практичної роботи Т-ва та виборові виділу, що був би ідейно одноцілим і працездатним. Більша частина попереднього виділу УТТ. стояла на такій плятформі: а) УТТ. є національним товариством, яке стоїть на становищі соборности й самостійности, б) УТТ. є аполітичною установою, що обєднує українських інженірів без огляду на їх політичні переконання, в) УТТ. змагає до того, аби своєю працею добути собі між установами, які працюють спільно для національної справи, належне собі місце. Цю плятформу Загальні Збори акцептували, як і програму праці Т-ва на найближчу мету, що змагає до створення з УТТ. культурного, наукового, станового і товариського осередку українських інженірів.

Новий виділ Т-ва вибрано в такому складі: інж. Нагірний Евген — голова; заст. голови: інж. Васильківський Іван (Луцьк) та інж. Кандюк Іван (Львів); виділові (дотеперішні): інженіри Бураченська Лілія, Василишин Гриць, Мельник Андрій, Пастернак Северин, Пежанський Михайло, Храпливий Евген; нововибрані: Лучишин, Пезенський Дамян, д-р Федів Ігор, Хроновят Михайло. За цією листою віддано 36 голосів (на 44 всіх присутніх), чистих карток було 8.

Після вибору виділу поладнали Збори ще кілька дрібних справ внутрішнього характеру. З вибором нового виділу, що станув беззастережно на відміченій вже вгорі плятформі, УТТ., яке обєднує ок. триста членів-інженірів, повинно розвинути свою працю у всю ширину та впливати осьтак інтенсивно на ціле наше національне життя.

НОВИНКИ

— **На загальне бажання, ф-ма О. Левицька і Ска** у Львові виробляє вже і пасту до обуви **Елегант воскову.** Просимо замовляти через Центросоюз і Народну Торговлю.

2372 1-3

— **Хрестини моторового човна „Чорноморців“.** У неділю, 29. червня ц. р. відбудуться хрестини моторового човна „Чорноморців“ — X. куріня УУСП. „Чорноморці“, одня із кращих курінів Українського Пластового Уладу, мають за собою розставний біг Маківка-Львів у 1929 році, здобули перше місце у змаганнях в ході на 25 км., а в часі Зелених Свят цього року відбули марш Лисоня-Львів. Хрестини відбудуться на „Світезі“; початок в 16. год.

— **Ще в справі вибуху петарди на могилі пок. д-ра Телішевського.** Сьогодня явився в нашій редакції батько пок. д-ра Я. Телішевського, п. Тома Телішевський і навязуючи до новинки у вчорашньому числі „Діла“ п. н. „Д-р Мацьківна спростовує“, заявив, що в імя памяти покійного, трагічно-погибшого сина д-ра Ярослава, застерігається проти того, щоби д-р Мацьківна тепер прилюдно забирала слово в справі могили його покійного сина.

— **На карти „Рідної Школи“** звільняючі від алькогольних напоїв з нагоди Воскресення Христового зложили в золотих отсі Вп. Громадяни(ки): **Городенщина:** по 5: д-р Яківчик Микола, Угрин Василь, о. Зенон Шухевич; 3: о. Луцький Микола; по 2: Маркевичева Юлія, о. Бахталовський Евген, Верожак Юрко; **Галич:** 5: д-р Осип Меркун; 3: о. Роман Лободич; 2: Осип Хмілевський; **Дрогобич:** по 2: Гладилович Степан, Витвицька Меланія; **Золочівщина:** 3: д-р Вагула Михайло; по 2: о. Марків Микола, д-р Семчишин Лука, панство Климкові; **Надвірна:** 10: д-р Саноцький Іван; по 5: Заячківський Роман, нотар, Микищева Амалія, д-р Миколайчук Микола, Свищ Василь, посадник; по 3: Лупева Юлія, інж. Цибрівський Дмитро; по 2: Демянчук Михайло, Клапоущак Володимир, Миколайчук Дмитро, Гречківський Роман, д-р Банах Валерій, Покева Юрко, учитель, Лелик Іван, учит., **Обертин:** 3: о. Дмитро Грабець; по 2: Дмитро Томюк, Іван Стефунів, Микола Яворський, Микола Горалчук, Антін Трачук, Катерина Рудницька, Степан Матковський, Дмитро Харук і Василь Кулик з Гончарова; **Жовква:** по 5: Вол. Данилович, д-р Іван Романків, монастир оо. Василіян; 3: Кривопуск М.; по 2: Робак Микола і Марія Пеленська. — Хто слідуючий?

— **На памятник в Ґмінді.** П-і Катря Лотоцька зложила на зїзді б. ґміндівців не 1 зол. (як помилково подано в „Ділі“), але **1 долляр** на памятник у Ґмінді. — До Адміністрації „Діла“ прислав на туж ціль о. Михайло Клюк 5 зол. — Дальші жертви присилати на адресу касієра Т-ва Охорони Воєнних Могил, дир. Б. Янова, Львів, Руська 18/I. пов. („Карпатія“).

— **Смерть невідомої старшої жінки.** Від слідчого судді при окружнім суді у Львові дістаємо таку новинку: 18. червня з особового поїзду ч. 2441, що їхав від Львова в напрямку Сапіжанки в год. 19.50 упала з вагону у віддалі 600 м. від стації Запитів, а перед стацією Руданці в год. 20.50 старша жінка в віці 50—60 літ і згинула на місці. Досі ніхто з її рідні не зголосився за нею. Вона була вбрана в чорну сукню, чорні панчохи, в сорочку в сині риски, волічковий зеленкуватий кафтаник (джампер), волічкову рожеву хустину, старі жовті подерті півчеревики; була чорноволоса з сивими повісмами. Її посмертну фотографію можна оглянути в повітовій команді державної поліції при вул. Льва Сапіги, а її одіж у начальника громади Запитів Теодора Петрини. Кажуть, що вона виїхала 18. ц. м. із стації Підзамче в товаристві двох молодих жінок. Усі свідки смерти невідомої покійної повинні зголоситись у повіт. команді поліції у Львові, вул. Льва Сапіги ч. 1, або в начальника громади Запитів або у слідчого судді у Львові Р. Вітошинського вул. Казимирівська 24 б. I. п.

— **Осторога.** По звісткам з кількох місць у краю появилися там ніким неуповажнені посередники, котрі використовуючи тяжке матеріяльне положення нашого селянства, обіцюють виробити позички в Зем. Банку Гіп. у Львові та продають друки на зголошення позичок по 10 зол. за штуку, а відтак посилають наших селян до чужих несовісних людей, котрі за табулярні „нотатки“ кажуть собі платити високі оплати. Ці посередники ошуканці, котрі через крадіж або обман прийшли в посідання наших друків, хотять в цей спосіб заробити добрі гроші на несвідомости наших людей. Заявляємо отсим, що ми не уповажнювали нікого до збирання для нас зголошень на позички і від посередників зголошень не приймаємо. Селяни можуть зголошувати позичку або просто у нас, або через Пар. Уряди, або через українських адвокатів, а друки на зголошення можуть діставати у нас по 50 сот. за штуку. Остерігаємо всіх, щоби не давали облурюватися цього рода обманцям і негайно зголошували нам імя та адресу посередників, котрих потягнемо до судової відповідальности. Всч. оо. Парохів просимо поучити про це своїх парохіян та остерегти їх перед цими ошуканцями, а нам зголосити назвища і адреси цих ошуканців. — **Дирекція Земельного Банку Гіпотечного у Львові.**

— **Українікa.** Загребський хорватський щоденник „Obzor“ ч. 140. з 21. червня ц. р. став містити великий фейлетон Юліяна Бенешіча п. з. „U posjetima kod Hucula“ („В гостині серед гуцулів“).

— **Спека.** Це найбільше улюблена тема мешканців нашого міста. Одні оповідають про те, як терплять увесь день при праці у бюрі, другі, як терплять у ночі від безсонниці в гарячім помешканні, де нема лазнички або в центрі міста, яке дише пилом. Вчора між 4. і 5. пополудні весь Львів ждав нетерпляче на велику цілющу зливу, що мала впасти з великих хмар. Тимчасом, зовсім як у народній приповідці, з великої хмари був маленький дощ. Навіть нічний дощ не залишив великих слідів на ранок і не виручив маґістратських поливайок. Денникарі докладають як найкращих зусиль і пускають у газети якнайбільше води, але навіть преса не в силі освіжити тих, що зітхають до рік, а може й моря з полекшевим пашпортом.

— **В добі свідоцтв.** У Бендзіні трапились два випадки самогубства між молоддю наслідком лихих свідоцтв; жертвою впала 18-літня учениця семинарії і 17-літ. гімназист.

— **Ріжні вістки.** „Ізвестія“ впевняють, що мирна Швеція почала останніми роками зброїтись і що на випадок війни виступить проти СРСР. — У процесі мешканців міста Ліону проти директорів водопроводних заведень засудили головного директора на рік вязниці. — У Львові померла польська поетка Марилля Вольська в 57 р. життя. — Помер редактор „Франк-

фуртер Цайтунґ“ Алекс. Гізен, що був у редакції 25 літ. — Еспанський почтовий уряд видав у честь славного маляра Ґої цілу низку марок з його портретом. — Король авт Форд має музей; як останні цікаві предмети купив він до нього цілу колекцію старомодних караванів.

— **Повчаюча виставка.** Уряд СРСР придумав новий спосіб на боротьбу з недбайливістю і лінивством у промислі. Кожна галузь промислу зорганізує окрему виставку, на якій збере зразки дезорганізації, щоби на них громадяни вчились, як не треба працювати. Чи не краще було би водити тих, яких хотять заохотити до праці, просто по деяких урядових установах?

Партійна цензура. Відомий франц. письменник Анрі Барбюс, комуніст, дістав з Москви офіціяльну осторогу, що в своїм журналі „Клярте“ відхиляється від комуністичної ідеольоґії. Також його студії над первісним християнством мають мало комуністичного марксизму. Барбюсові погрожують, що його виключать з комуністичної партії. Він може тепер вибирати: літературна творчість або партія.

— **120 мов.** Остання статистика стверджує, що в Европі вживають 120 ріжних мов. Із цього 68 мов належить майже до діялектів: ними говорять збірні спільноти менші як 100.000 осіб. Головне місце чисельно займає німецька мова; нею говорить 80 міл., — на другім місці стоїть російська з 70 міл., на третім анґлійська з 47 міл., італійська з 40 міл. і французька з 39 міл. Китайська мова, якою говорить будім-то 400 міл., є розбита на десятки ріжних діялектів, які для себе не є зрозумілі. Поза Европою друге на світі місце після анґлійської займає еспанська мова.

— **Повчаюча історія.** В Ковні відбувся недавно процес між одним молодим селянином і крамарем у справі великої спадщини. Процес мав сензаційний підклад. Два роки тому крамар зайшов до хати селянина питаючи, чи не має на продаж старих шкір. Той сказав, що продасть йому велику шкіру за дуже дешеву ціну, коли дістане негайно 10 зол., заки крамар її оглине. Крамар рискнув 10 зол. Виявилось, що цією шкірою був... батько молодого селянина, який хотів позбутись свого батька із хати. Крамар змилосердився над старцем і взяв його до себе. Старець прожив у крамаря два роки, аж одного дня дістав повідомлення з Америки, що його тамошній брат лишив йому 25.000 дол. спадщини. Коли батько молодого селянина вмер, гроші записав крамареві. Тоді син, що продав батька, почав з крамарем процес за спадщину. Але суд признав спадщину добросердому крамареві. Історія зовсім як із моральної притчі.

Дописи.

ПОВ. ЛІСЬКО. (Злидні нашого села. — Вороги освіти). Повіт Лісько начислює 156 бідних гірських громад, без доріг, мостів і шкіл. Напевно можна твердити, що понад 60 процент громад — і то виключно українських — не мають шкіл. Істнуючі школи в більшости неукраїнські, учительство майже в цілости неукраїнське. Відповідальні чинники не стараються ні про школи, ні про дороги, ні про мости, хоч минулого року сам міністр Складковський в часі своєї обїздки на дорозі між Царинським і Бережками, їдучи до Волосатого, застряг був з двома автами і потім у Протіснім зганяли на-силу селян сипати через Волосатку греблю, щоби міністр міг автами переїхати. Та коли міністр міг за витягнення авта дати пару сот золотих з диспозиційного фонду, то нашому селянинові за його дорогові податки ніхто не поможе витягнути воза, а як зберуть води, то він до вмираючого не може привезти ні священика ні лікаря. Про те, яких там мають мудрих війтів-адміністраторів, нехай свідчить хочби факт, що громадські писарі мешкають нераз 15 кільометрів від війта і передержують у себе громадські акти та книги. Колиж охочі селяни під проводом своїх ідейних провідників бажають іти самі до світла і знання та господарської орґанізації, то це уважається чимсь неприродним, штучним, і — очевидно — небезпекою для тих, що поробили в горах маєтки, поставили чужою кривдою для себе гарні віллі і т. д. І тому ті пявки з усіх сил поборюють еманципаційні змагання прибитого злиднями мужика, якого дотепер використували на всі лади.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 27. червня, год. 8. вечором Швейк.

Субота, 28. червня, година 8. вечором Швейк.

Малий Міський Театр:

Пятниця, 27. червня, год. 8 веч. Контрольор спальних вагонів (ціни популярні).

Субота, 28. червня, год. 8. вечором Контрольор спальних вагонів (ціни поп.).

Кіна.

АПОЛЬО: „Білі рожі з Равенсберга“. Найновіші звукові додатки.

КАСІНО: Листи невідомої (на осн. Ст. Цвайґа).

КОЛЬОСЕИ: З Єгипту до Палестини.

КОПЕРНИК: Молода ґенерація. Мільонові дівчата.

ЛЕВ: З причини відновлення салі й інсталяції звукового апарату Кіно замкнене.

МАРУСЕНЬКА: Молода ґенерація. Мільонові дівчата.

ОАЗА: Стоптана цвітка. Раз у житті.

ПАЛЯС: Сема заповідь. Звукові додатки.

ПАН: Хатина дядька Томи.

ПАСАЖ: Вождова дочка.

ПРОМІНЬ: Гаракірі.

СТИЛЕВЕ: Мученик спорту (Гарольд Льойд). Марнотравний син.

ФАТАМОРҐАНА: За кров братів. Кон і Куґен.

ХИМЕРА: Сучасні дівчата.

УТІХА: Божеська жінка (Ґрета Ґарбо). Кон і Келлі в гаремі.

Програма радіо.

Субота 28. VI. 1930.

ЛЬВІВ (385,1) 19·35 Всячина. 20·15 Концерт з Варшави. 22·00 Фейлетон і комунікати. 23·00 Муз. до танців. **Катовиці** (408,7) 22·25 Попул. концерт. **Вильно** (368,1) 21·00 Пісні в синагогн. **Лайпціґ** (259) 16·30 Концерт для дітей. 19·40 Концерт військ. орхестри. **Брно** (342) 22·23 Музика з каварні. **Льондон** (356,3) 22·05 Еспанський вечір. **Букарешт** (394) 20·00 Оперовий вечір. **Берлін** (418) 21·00 Весела програма. **Рим** (441) 21·02 Вечір. Концерт. **Мілано** (501) 19·15 Легка муз. **Відень** (516,5) 19·05 Камерна музика. **Будапешт** (550) 12·05 Російська орхестра балалайок. **Ленінград** (1000) 16·00 Польська музика. **Хар-ків** (1304) 20·00 Муз.-артист. авдиція. **Москва** (720) 12·00 Фраґменти з опер. **Париж** (1725) 13·00 Пісні.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича. 2341

Косів:

28. VI. „Плач Ізраїля“ премієра.

Жабє:

29. VI. „Шал життя“ премієра.
30. VI. „Базар“.
1. VII. „Шлях до пекла“ премієра.
2. VII. „Пан Твардовський“.

Готується до постановки: „Альрауне“, „Цариця Мадагаскару“, „Memento“. Дирекція Т-ру прийме зараз добру піяністку і скрипака на добрих умовах.

Український Театр під управою Ів. Когутяка. 2349

Снятин:

Субота 28/6 „Пейсахова ніч“.

Неділя 29/6 „Ой не ходи Грицю“.

Підчас антрактів концерт власної орхестри.

Торговельна Школа Т-ва „Просвіта“ з кооперативним напрямом у Львові, вул. Корнякгів ч. 1. III. поверх приймає ВПИСИ до дня 1. липня 1930-р від год. 10—12 рано особисто й письменно за предложенням метрики, останнього шкільного свідоцтва і 10 зол. вписового. Пізніші зголошення будуть приниматись тільки в міру вільних місць. — **Управа.** 2304 10-15

Вписи до дівочої школи вправ III. державної семинарії у Львові при вул. Стшала ч. 3. (бічна Потоцького — доїзд трамваєм 4 — зупинка при червонім монастирі СС. Кармеліток) відбудуться від четверга 26. до суботи 28. червня 1930. Наука безплатно. 2368 2—3

Вписи на І. курс муж. учит семин. курсів Р. Ш. у Львові, вул. Театинська ч. 10 відбуваються щодня, а вступний іспит буде 30. червня рано. — Головна Управа. 2376 1 2

КОНКУРС

на директора ґімназії Р. Ш. в Рогатині продовжується до 15. липня. — **Головна Управа.** 2376 1-2

Подяка.

Подобалось Всевишньому зіслати на нас тяжку пробу і покликати до Себе серед трагічних обставин нашого Дорогого Сина і Брата бл. п. Костя Олавя, студ. ветеринарії у Львові. У тому незвичайно тяжкому нашому горю поспішили нам з виявами свого співчуття, з потіхою і розрадою наші Свояки і Знакомі, за що складаємо їм усім щиру подяку. Дякуємо рівнож Всечеснішому Отцю, що проводив у похоронах. Особливу подяку складаємо Впр. о. Канцлерові Галантові, що як колишній катехит Покійного в Стрию не забув за нього і в нього останній дорозі. Сердечно дякуємо нашим Приятелям ВП. Паньству Котовичам, що на сумну вістку приїхали зі Стрия, щоб взяти участь у сумному обряді. З цілого серця дякуємо шкільній Товаришці Покійного Вп. Олі Пристаїваній, студ. філ., що коли ми були далеко, від першої хвилини приложила всіх заходів, щоб звеличати сумний обряд і сама зложила вінок на могилі Покійного. Рівнож дякуємо щиро хорові „Бандурист“, що своєю участю звеличав похорон. Сердечно дякуємо Товариству студентів ветеринарії „Ватра“ за вінок і участь у похоронах. Сердечне спасибіг і Вам Вп. Пане Професоре Е. Ю. Пеленський за щире прощання Покійного над могилою. — В Стрию, дня 24. VI. 1930 р. — **Батько і Сестра.** 2373

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. В друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.